

Victoria Hislop

Συγγραφέας του παγκόσμιου μπεστ σέλερ
ΤΟ ΝΗΣΙ

Όσοι αγαπιούνται

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Όσοι αγαπιούνται**

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: Those who are loved

Από τις Εκδόσεις Headline Review, Λονδίνο 2019

ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Victoria Hislop

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Φωτεινή Πίππη

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Άννα Μαράντη

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Patrick Insole

ΜΑΚΕΤΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Τζίνα Γεωργίου

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Μερσάνα Λαδοπούλου

© Victoria Hislop, 2019

© Φωτογραφιών εξωφύλλου: Konrad Ufer/EyeEm/Getty Images (παραθυρόφυλλα), Johan C. op den Dries/Shutterstock (ιππινό), Franco Cogoli/4Corners (φόντο)

© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2019

Πρώτη έκδοση: Οκτώβριος 2019, 15.000 αντίτυπα

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-3142-0

Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-3143-7

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.

Από το 1979

Έδρα:

Τατοίου 121, 144 52 Μεταμόρφωση

Βιβλιοπωλείο:

Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα

Τηλ.: 2102804800 • fax: 2102819550

PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Publishers since 1979

Head Office:

121, Tatoiou Str., 144 52 Metamorfossi, Greece

Bookstore:

13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece

Tel.: 2102804800 • fax: 2102819550

e-mail: info@psychogios.gr

www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

Victoria Hislop

Όσοι
αγαπιούνται

Μετάφραση: Φωτεινή Πίπη

ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ ΤΗΣ VICTORIA HISLOP

Το Νησί (Εκδ. Διόπτρα, 2007)

Ο Γνωρισμός (Εκδ. Διόπτρα, 2008)

Το Νήμα (Εκδ. Διόπτρα, 2011)

Ο Τελευταίος Χορός (Εκδ. Διόπτρα, 2013)

Η Ανατολή (Εκδ. Διόπτρα, 2014)

Οι Καρτ Ποστάλ (Εκδ. Διόπτρα, 2016)

*Στον αγαπημένο μου θείο
Neville Eldridge
15 Ιουνίου 1927 – 19 Μαρτίου 2018*

Πρόλογος

2016

Σ’ ένα μικρό αθηναϊκό διαμέρισμα, τέσσερις γενιές μιας οικογένειας ήταν μαζεμένες για να γιορτάσουν κάποια γενέθλια. Μια μικροκαμωμένη γυναίκα με ασημιά μαλλιά χαμογελούσε, ενώ τα δισέγγονά της έτρεχαν χαρωπά τριγύρω από την ομήγυρη και οι ενήλικοι τραγουδούσαν:

*Παντού να σκορπίζεις
Της γνώσης το φως
Και όλοι να λένε
Να μία σοφός.*

Χίλιες φορές είχε ξανακούσει αυτούς τους στίχους, ωστόσο η Θέμις Σταυρίδη αφουγκράστηκε τα λόγια και αναλογίστηκε όλη τη σοφία που είχε σκορπίσει. Η οικογένειά της ήξερε τις «μυστικές» συνταγές της, την τεχνική που χρησιμοποιούσε για να ανάβει μια φωτιά που αργοκαίει και πώς να ξεχωρίζει ένα μούρο που τρώγεται από ένα δηλητηριώδες. Πρακτικά, τους είχε μάθει όλα όσα ήξερε.

Στροιμογμένα γύρω από ένα παλιό μαονένιο τραπέζι βρίσκονταν δεκαοχτώ μέλη της οικογένειας – πολλά από τα μικρά παιδιά είχαν καθίσει στις ποδιές των γονιών τους για να χωρέσουν όλοι. Το γεύμα είχε ολοκληρωθεί, η τούρτα είχε καταβροχθιστεί και τώ-

ρα, αργά το απόγευμα, οι νεότερες γενιές άρχιζαν να αδημονούν, ρίχνοντας φευγαλέες ματιές στα κινητά τους για να δουν τυχόν μηνύματα καθώς και την ώρα. Το τριάρι διαμέρισμα δε θα μπορούσε να συγκρατήσει για πολύ ακόμη την τόση ενέργεια των παιδιών, μικρών και μεγάλων, κι έτσι, ακολουθώντας τις οδηγίες των μητέρων τους, τα παιδιά στάθηκαν το ένα πίσω από το άλλο για να δώσουν μια αποχαιρετιστήρια αγκαλιά στην ενενητάχρονη.

Σε μια ξεφτισμένη αλλά αγαπημένη πολυθρόνα καθόταν ο άντρας της Θέμιδος, παρών και απών ταυτόχρονα. Πριν φύγουν, τα παιδιά μπήκαν στη σειρά για να τον φιλήσουν, στην κορφή του κεφαλιού του ή στο μάγουλο, όπου έφτανε το καθένα. Εκείνος έδειχνε να μην αντιλαμβάνεται καν την παρουσία τους. Το πρόσωπό του ήταν σαν σκοτεινό σπίτι. Τα φώτα είχαν σβήσει το ένα μετά το άλλο μέσα στα τελευταία πέντε χρόνια, και σήμερα η τόση ακτινοβολία της γυναίκας του υπογράμιζε την αντίθεση μεταξύ τους. Ο Γιώργος Σταυρίδης δεν είχε ιδέα ότι οι περισσότεροι από αυτούς τους ανθρώπους ήταν συγγενείς του εξ αίματος, που όφειλαν σ' εκείνον την ίδια την ύπαρξή τους. Κάποιες στιγμές μάλιστα η παρουσία τους τον μπερδευε και τον σύγχυζε, τώρα που του ήταν όλοι ξεχασμένοι και άγνωστοι.

Τα φιλιά και οι αποχαιρετισμοί και οι καλοπροαίρετες υποσχέσεις για σύντομο επανιδείν κράτησαν αρκετή ώρα, ώσπου τελικά το διαμέρισμα ησύχασε. Σκόρπια στο τραπέζι ήταν μισοτελειωμένα πιάτα με παστίτσιο, σπανακόπιτα και ντολμαδάκια. Άδεια ήταν μόνο μια πιατέλα στη μέση, όπου απέμεναν μονάχα τριμίματα και ίχνη κρέμας από την τούρτα σοκολάτα. Τα κομμάτια της είχαν κοπεί επιδέξια και είχαν σερβιριστεί πάνω σε χάρτινα πιατάκια, το τελευταίο από τα οποία τώρα ισορροπούσε στο μπράτσο της πολυθρόνας του ηλικιωμένου άντρα.

Δύο εγγόνια δεν έφυγαν μαζί με όλους τους υπόλοιπους: η Πόπη, που ζούσε εκεί κοντά, και ο Νίκος, που είχε έρθει από την Αμερική ειδικά για τα γενέθλια της γιαγιάς του. Ο Νίκος καθόταν τώρα σε μια γωνιά του δωματίου και δούλευε στο λάπτοπ του, ενώ η Πόπη μάζευε τα χρησιμοποιημένα ποτήρια σ' έναν δίσκο.

«Γιαγιά, θα σε βοηθήσω να τα πλύνουμε», προσφέρθηκε η Πόπη, ξεκινώντας να μαζεύει και τα πιάτα και να τοποθετεί τα ανέγγιχτα υπολείμματα φαγητού σε τάπερ.

«Όχι, Πόπη μου. Δε χρειάζεται. Έχετε τις δουλειές σας εσείς οι νέοι».

«Δεν έχω δουλειά, γιαγιά», είπε η Πόπη, προσθέτοντας «μακάρι να είχα» μέσα απ' τα δόντια της. Η Πόπη ήταν μεταφράστρια, αλλά εργαζόταν με μερική απασχόληση και έπαιρνε πολύ χαμηλό μισθό. Έψαχνε να βρει δουλειά σε κάποιο μπαρ για να συμπληρώσει το εισόδημά της.

Η ακαταστασία που επικρατούσε μετά το πάρτι ήταν μεγάλη και η ηλικιωμένη γυναίκα ήταν ενδόμυχα ευγνώμων για τη βοήθεια.

Η μικρότερη εγγονή της ήταν ψηλή, με μακριά πόδια, σχεδόν τριάντα πόντους ψηλότερη από τη γιαγιά της, όμως είχε κληρονομήσει τα ζυγωματικά της και τα λεπτά της δάχτυλα. Η καινούργια κόμμωσή της είχε συγχύσει τη γιαγιά της – η Θέμις δεν είχε ξαναδεί την Πόπη από τότε που η νεαρή είχε ξυρίσει το κεφάλι της από τη μια πλευρά. Από την άλλη πλευρά, τα ακόμη μακριά ως τους ώμους μαλλιά της είχαν μερικές τούφες βαμμένες μοβ. Η Πόπη φορούσε κι ένα στρασάκι στη μύτη της, αλλά αυτό το είχε πια μερικά χρόνια.

«Κοίτα πόσο πολύ φαγητό έμεινε!» αναφώνησε η Πόπη με αποδοκιμασία. «Δεν είναι σωστό να σπαταλάμε φαγητό μέσα στην Κρίση».

«Κρίση;» επανέλαβε η γιαγιά της.

«Ναι, γιαγιά. Κρίση!»

Η ηλικιωμένη γυναίκα την πείραζε, αλλά η Πόπη δεν το συνειδητοποίησε αμέσως.

«Το ξέρω, κορίτσι μου. Όλοι για την “Κρίση” μιλάνε. Αλλά σήμερα ήθελα να γιορτάσουμε τα καλά που έχουμε παρά να μνημονεύσουμε ό,τι δεν έχουμε».

«Νιώθω τύψεις, γιαγιά. Δεν μπορώ να κάνω αλλιώς».

«Σήμερα, αγάπη μου, προσπάθησε να μη νιώθεις τύψεις. Κάν' το για χάρη μου. Ακόμη κι αν ήμασταν λίγο σπάταλοι».

Στη μικρή κουζίνα χωρούσαν μόλις και μετά βίας ένα άτομο για να πλένει και να σκουπίζει τα πιάτα κι ένα για να τα βάζει στη θέση τους. Η μακροκάνα Πόπη δε χρειαζόταν σκαμπό για να φτάσει τα ψηλά ράφια.

Όταν τελείωσαν τις δουλειές τους και η κουζίνα έλαμπε, γιατί και εγγονή βγήκαν στο μπαλκόνι, περνώντας πάνω από τα πόδια του παππού Γιώργου. Ο Νίκος τις ακολούθησε.

Ο Νίκος και η Πόπη κόντευαν και οι δύο τα τριάντα, αλλά κάπου εκεί τελείωναν όλες οι ομοιότητες μεταξύ τους. Η αντιδιαστολή ήταν άμεσα εμφανής, καθώς ο Νίκος φορούσε κοστούμι ενώ η Πόπη κολάν και κοντομάνικο μπλουζάκι. Μέσα στις τελευταίες δύο δεκαετίες οι δυο τους είχαν συναντηθεί ελάχιστες φορές, σε οικογενειακές εκδηλώσεις, αλλά όποτε συναντιούνταν συνήθως επιζητούσαν ο ένας την παρέα του άλλου. Η Πόπη είχε πάντα άπειρες ερωτήσεις να του κάνει για την αμερικανική πολιτική, ενώ στις πρόσφατες επισκέψεις του ο Νίκος είχε άφθονες ερωτήσεις για την ελληνική κοινωνία. Οι δύο νέοι είχαν ζήσει πολύ διαφορετικές παιδικές ηλικίες ως προς τα προνόμια και τις ευκαιρίες που απολάμβαναν, όμως και οι δύο είχαν πάει σε καλά πανεπιστήμια και μιλούσαν μεταξύ τους σαν ίσος προς ίσο.

Μεγαλωμένος στην Αμερική, σε μια μονοκατοικία που την περιέβαλλε ένας μεγάλος κήπος, ο Νίκος έβρισκε ανοίξεις ένα σωρό πτυχές της ζωής στην Ελλάδα. Πολλές από αυτές τις αντίκριζε και εκεί όπου στεκόταν. Τα ανοιχτά παράθυρα και τα κουφωτά παντζούρια επέτρεπαν στους πάντες να γίνονται μάρτυρες των ιδιωτικών στιγμών και προσωπικών λεπτομερειών της ζωής των γειτόνων τους – υψωμένες φωνές, μωρά που έκλαιγαν, τηλεοράσεις στη διαπασών, κάποιο ραδιόφωνο που έπαιζε ξεχασμένο μόνο του, ο αδυσώπητος βόμβος κάποιας άγριας εφηβικής μουσικής. Εδώ η ησυχία ήταν ένα αγαθό τόσο σπάνιο όσο και η ιδιωτικότητα.

Ο «Αμερικανός ξάδελφος», όπως τον είχε στο μυαλό της η Πόπη, δεν ήταν επίσης καθόλου συνηθισμένος στον τρόπο που ανακοινώνονταν ιδιωτικές πληροφορίες μέσω των ρούχων που

κρέμονταν στα σχοινιά της μπουγάδας. Από αυτά μπορούσες να συμπεράνεις πόσα μέλη είχε μια οικογένεια, τι ηλικίας ήταν αυτά τα μέλη, τι νούμερο φορούσε ο καθένας, ακόμη ακόμη και τι δουλειά έκαναν ή ποιο κόμμα υποστήριζαν.

Η Θέμις Σταυρίδη παρατήρησε ότι η εγγονή της περιεργαζόταν με το βλέμμα της το αντικρινό μπαλκόνι. Μια συμπαγής σειρά από μαύρες μπλουζές κρεμασμένες στο σχοινί επιβεβαίωναν και τον δικό της φόβο.

«Λες να είναι Χρυσή Αυγή;» ρώτησε η Πόπη μ' έναν τόνο ανησυχίας στη φωνή της.

«Φοβάμαι πως είναι», απάντησε με θλίψη η Θέμις. «Πατέρας και τρεις γιοι».

«Χρυσή Αυγή;» απόρησε ο Νίκος.

«Είναι φασίστες», είπε η Πόπη. «Βίαιοι φασίστες, ενάντιοι στους μετανάστες».

Η Θέμις είχε δει στην τηλεόραση πως το ακροδεξιό κόμμα είχε κάνει διαδήλωση την προηγούμενη μέρα και αυτό την είχε αναστατώσει πολύ.

Για μερικά λεπτά οι τρεις τους συνέχισαν να κοιτούν από το μπαλκόνι. Πάντα υπήρχε κάτι να δεις. Στην πλατεία από κάτω, μερικά αγοράκια κλοτσούσαν μια μπάλα ενώ οι μητέρες τους μιλούσαν και κάπνιζαν καθισμένες σ' ένα παγκάκι. Τρεις έφηβοι σκαρφάλωσαν με τα μηχανάκια τους στο πεζοδρόμιο, τα πάρκαραν και σουλάτσαραν προς την κοντινή καφετέρια. Ένας άντρας σταμάτησε πλάι σε έναν άλλο, υποτίθεται για να ζητήσει φωτιά για το τσιγάρο του, όμως τόσο η Πόπη όσο και ο Νίκος είδαν ένα δεματάκι να αλλάζει χέρια και να γλιστράει σε μια τσέπη.

Η Θέμις δεν μπορούσε να χασομερήσει άλλο. Υπήρχαν δεκάδες γλάστρες που έπρεπε να ποτιστούν, μετά έπρεπε να σκουπίσει κι έπειτα έπρεπε να πλύνει τα πλακάκια της βεράντας με το λάστιχο.

Όσο η Θέμις έκανε όλα αυτά, η Πόπη τη ρώτησε αν ήθελε έναν καφέ.

«Να φτιάξω και για τον παππού;» ρώτησε σιγανά.

«Δεν τον πίνει πια», απάντησε η Θέμις. «Απλώς κάθεται ο καφές στο φλιτζάνι και παγώνει.

»Πάνε σχεδόν είκοσι χρόνια, ξέρεις, από την τελευταία φορά που είχε πάει στο καφενείο. Το θυμάμαι γιατί ήταν ακριβώς μετά τα γενέθλιά μου. Όταν γύρισε στο σπίτι εκείνη τη μέρα ήταν σε πολύ παράξενη διάθεση. Το αισθάνθηκε ότι δε θα ξαναπήγαινε. Αυτός ήταν και ο τελευταίος καφές που ήπια ποτέ».

Ο Νίκος κοίταξε λυπημένα τον παππού του. Ακόμη κι αυτός καταλάβαινε πόσο σημαντικό ήταν για έναν Έλληνα να σταματήσει να πηγαίνει στο καφενείο του.

«Ζει στον δικό του κόσμο τώρα», πρόσθεσε η Θέμις.

«Ίσως καλύτερα. Δεν είναι και τόσο ωραία τα πράγματα στον αληθινό, σωστά;» έκανε η Πόπη.

Η Θέμις την κοίταξε με θλίψη.

«Συγγνώμη για τη μαυρίλα, γιαγιά. Μερικές φορές δεν μπορώ να συγκρατηθώ».

Η Θέμις έπιασε το χέρι της εγγονής της και το έσφιξε μέσα στο δικό της.

«Θα καλύτερέψουν τα πράγματα», την καθησύχασε. «Είμαι σίγουρη».

«Γιατί είσαι τόσο σίγουρη;»

«Γιατί με τον καιρό η ζωή καλύτερεύει. Μερικές φορές χειροτερεύει λίγο πρώτα. Αλλά στο σύνολο τα πράγματα βελτιώνονται».

«Σοβαρά μιλάς; Το λες αυτό ακόμη και τώρα; Που υπάρχουν άνθρωποι οι οποίοι κάνουν ουρές στα συσσίτια και κοιμούνται στα πεζοδρόμια;»

«Δε λέω ότι δεν είναι άσχημα τα πράγματα αυτή τη στιγμή. Όμως οι άνθρωποι περιορίζουν τη σκέψη τους μόνο στο παρόν. Ενώ θα έπρεπε να ρίξουν μια ματιά προς τα πίσω, να θυμηθούν πόσο πιο άσχημες ήταν κάποτε οι καταστάσεις».

Η Πόπη κοίταξε τη γιαγιά της απορημένη.

«Μπορεί να σου φαίνομαι λίγο σπάταλη τώρα, αλλά σε διαβεβαιώ πως όταν ήμουν στην ηλικία σου δεν πετούσαμε τίποτα,

αγάπη μου. Το ξέρω πως δε θα έπρεπε να το κάνω ούτε τώρα, αλλά αφού μπορώ...»

«Δεν ήθελα να σε κριτικάρω, γιαγιά», απολογήθηκε η Πόπη.

«Το ξέρω, το ξέρω».

«Έχεις ζήσει τόσο πολλά χρόνια. Ώρες ώρες απορώ πώς χωράνε τόσες μνήμες μέσα στο μυαλό σου!»

«Έχει φασαρία εκεί μέσα», είπε η γερόντισσα χτυπώντας το δάχτυλο στο μηνίγγι της. «Όταν κοιτάζω κάτω στον δρόμο, δε βλέπω μόνο πώς είναι τώρα, αλλά και πώς ήταν πριν».

«Δηλαδή;» ρώτησε ο Νίκος. «Με νοσταλγία;»

«Όχι πάντα. Έγιναν και όμορφα πράγματα στο παρελθόν – αλλά έγιναν και άσχημα. Πολύ άσχημα. Κοιτάζω αυτή τη γειτονιά και θυμάμαι πάρα πολλά».

«Όπως;»

«Βλέπεις εκείνη τη φωτογραφία εκεί, πάνω στον μπουφέ; Στα δεξιά;»

Από εκεί όπου κάθονταν, η Πόπη έβλεπε μέσα στο καθιστικό από την ανοιχτή μπαλκονόπορτα. Παραταγμένες στη σειρά πάνω στη σερβάντα ήταν διάφορες κορνίζαρισμένες φωτογραφίες.

«Εννοείς αυτή που είσαι εσύ μαζί με την αδελφή σου;»

«Δεν είναι η αδελφή μου. Είναι η Φωτεινή. Ήμασταν οι καλύτερες φίλες στο σχολείο. Ήσαν αδελφές. Ίσως και πιο κοντινές από αδελφές».

Η Θέμις στράφηκε προς την πλατεία και έδειξε με το δάχτυλο προς μια άκρη της βάζοντας το χέρι της ανάμεσα στα κάγκελα του μπαλκονιού.

«Πέθανε. Εκεί ακριβώς», είπε.

Η Πόπη κοίταξε με δυσπιστία τη γιαγιά της και ύστερα στράφηκε προς την άκρη της πλατείας που της έδειχνε. Δεν είχε ξανακούσει αυτή την ιστορία και η ωμή αποκάλυψη τη σοκάρε.

«Στη διάρκεια της Κατοχής. Στον Μεγάλο Λιμό. Πέθαναν εκατοντάδες χιλιάδες, αγάπη μου».

«Αυτό είναι τρομερό», έκανε ο Νίκος. «Δεν είχα συνειδητοποιήσει πως ήταν τόσο άσχημα τότε εδώ τα πράγματα».

Όταν ήταν παιδί, ο πατέρας του του είχε περιγράψει μόνο σε αδρές γραμμές την ιστορία της Ελλάδας. Τα μόνα γεγονότα που θυμόταν ο Νίκος ήταν η Άλωση της Κωνσταντινούπολης του 1453 και η Ελληνική Επανάσταση του 1821, αλλά δεν ήξερε ούτε έναν πρωθυπουργό της χώρας (παρότι μπορούσε να απαριθμήσει όλους τους Αμερικανούς προέδρους σε χρονολογική σειρά – ένα κόλπο που είχε μάθει για να κάνει φιγούρα στα πάρτι από πολύ μικρή ηλικία). Όμως από την εφηβεία του και μετά ο Νίκος είχε αναπτύξει ενδιαφέρον για την Ελλάδα και είχε παρακολουθήσει και εντατικά μαθήματα ελληνικών σε μια προσπάθεια να αποκαταστήσει τη σύνδεση με τις ρίζες του.

«Ναι, Νίκο. Ήταν φριχτά. Πάρα πολύ άσχημα. Ήταν τόσο νέα...» Η Θέμις έκανε μια σύντομη παύση για να ηρεμήσει πριν συνεχίσει: «Εκείνο τον καιρό ήμασταν διαρκώς πεινασμένοι. Όταν υπάρχουν υπεραρκετά αγαθά, όπως τώρα, μου αρέσει να μαγειρεύω κάτι παραπάνω, απλώς μόνο επειδή μπορώ. Κι ας μοιάζει με σπατάλη».

«Εμένα έτσι μου φαίνεται», είπε η Πόπη σφίγγοντας το μπράτσο της γιαγιάς της και χαμογελώντας. «Να πάρω μερικά για το σπίτι;»

«Να τα πάρεις όλα», απάντησε κατηγορηματικά η γιαγιά της.

Το να φεύγει από το σπίτι των παππούδων της φορτωμένη φαγητά ήταν μια συνηθισμένη τελετουργία για την Πόπη. Με αυτά θα περνούσε όλη την υπόλοιπη εβδομάδα και μάλιστα θα έδινε και στους συγκατοίκους της.

Μέσα στο διαμέρισμα, ο παππούς της τώρα ροχάλιζε σιγανά, μουρμουρίζοντας ακατάληπτα ανάμεσα στα ροχαλητά του.

«Τι λες να ονειρεύεται, γιαγιά;» ρώτησε ο Νίκος.

«Δε νομίζω πως έχει και πολλές σκέψεις ή μνήμες», απάντησε η Θέμις. «Μου είναι δύσκολο να φανταστώ τι μπορεί να ονειρεύεται».

«Υποθέτω ότι κάτι επιζεί στο υποσυνείδητο», σκέφτηκε με γαλόφωνα ο Νίκος.

«Ωρες ώρες τον ζηλεύω που έχει χώρο στο μυαλό του», είπε η Θέμις. «Υποθέτω ότι θα είναι γαλήνια εκεί μέσα».

«Τι θες να πεις;» έκανε η Πόπη.

«Εγώ ίσως θυμάμαι υπερβολικά πολλά πράγματα, τόσα που μου φέρνουν πονοκέφαλο τότε τότε. Ίσως παραείναι ζωντανές οι αναμνήσεις».

Πέρασε λίγη ώρα. Ο ήλιος είχε δύσει τώρα και άρχιζαν να ανάβουν τα φώτα του δήμου. Η Θέμις έγειρε και άγγιξε το χέρι της Πόπης.

«Τι θα λέγατε να πάμε έξω για έναν καφέ;» ψιθύρισε. «Και μετά θα πάμε στην εκκλησούλα. Είναι κάτι που κάνω πάντα στα γενέθλιά μου».

«Τι πράγμα; Προσεύχεσαι;» είπε έκπληκτη η Πόπη καθώς ήξερε ότι η γιαγιά της δεν ήταν ιδιαιτέρως θρησκα.

«Όχι, αγάπη μου. Ανάβω μερικά κεριά».

«Δε σου έφτασαν τα κεριά πάνω στην τούρτα σου;» την πείραξε η Πόπη.

Η Θέμις χαμογέλασε.

«Κεριά για ποιους;» ρώτησε με ενδιαφέρον ο Νίκος.

«Ελάτε μαζί μου και θα σας πω», αποκρίθηκε η Θέμις κοιτάζοντας τον Νίκο, με το ίδιο ρίγος που της προκαλούσε πάντα η τεράστια ομοιότητα του εγγονού της με τον άνθρωπο από τον οποίο είχε πάρει το όνομά του.

Στη διάρκεια εκείνης της μέρας, με όλη την οικογένειά της στριμωγμένη μέσα στο μικρό διαμέρισμα, η Θέμις είχε αναλογιστεί με κάποια θλίψη ότι δεν είχε τίποτα να αφήσει στα παιδιά και στα εγγόνια της. Ήταν ελάχιστα τα αντικείμενα αξίας, με μόνη εξαίρεση το στραπατσarisμένο τραπέζι στο οποίο έτρωγε εδώ και πολλές γενιές η οικογένεια.

Ή μήπως είχε κάποιου άλλου είδους κληρονομιά να τους αφήσει; Ξαφνικά συνειδητοποίησε, τώρα που ο Γιώργος ήταν παρών μόνο ως σώμα, ότι υπήρχαν πράγματα που ήθελε να πει στα εγγόνια της. Η ιστορία της ζωής της μπορεί να μην ήταν οικογενειακό κειμήλιο, ήταν όμως ό,τι είχε και δεν είχε, και ήθελε να το δώ-

σει σ' αυτούς τους δύο νέους. Αγαπούσε εξίσου όλα τα εγγόνια της, αλλά έτρεφε μια ιδιαίτερη αγάπη για την Πόπη, καθώς την είχε ζήσει σχεδόν κάθε μέρα της ζωής της από τότε που γεννήθηκε. Και στον Νίκο είχε ιδιαίτερη αδυναμία, παρότι τον έβλεπε μόνο μια φορά τον χρόνο που ερχόταν από την Αμερική.

Ετοιμάστηκαν στα γρήγορα για να φύγουν. Ο Νίκος κράτησε τη ζακέτα για να τη φορέσει η γιαγιά του και η Πόπη έριξε πάνω της το ξεθωριασμένο κόκκινο πανωφόρι που είχε αγοράσει μεταχειρισμένο.

Ο Νίκος θα έπαιρνε το αεροπλάνο της επιστροφής την επόμενη κιόλας μέρα και η Θέμις επέμενε να φάει έναν φρέσκο μπακλαβά και να πιει έναν καλό ελληνικό καφέ πριν φύγει. Είχαν φάει όλοι πλουσιοπάροχα στο τραπέζι των γενεθλίων, αλλά ο Νίκος δεν μπορούσε να αρνηθεί, κι έτσι οι τρεις τους βρέθηκαν σε λίγο στο ζαχαροπλαστείο της γειτονιάς.

Όταν κάθισαν, η Θέμις άρχισε να μιλάει.

1930

Tο θρόισμα ενός ποδόγυρου ξυστά στο μάγουλό της, η δόνηση των σανίδων του πατώματος από το ποδοβολητό των αδελφιών της, το κροτάλισμα πιατικών σε κάποιο αθέατο σημείο και η θέα των καφέ παπουτσιών με την μπαρέτα στα δύσμορφα πόδια της μητέρας της. Αυτές ήταν οι πρώιμες μνήμες της Θέμιδος.

Με ένα μικρό αρχοντικό να φροντίζει, έναν σύζυγο ναυτικό να λείπει μήνες στη θάλασσα και τέσσερα παιδιά, η Ελευθερία Κοράλη ήταν διαρκώς απασχολημένη με διάφορες δουλειές του σπιτιού. Δεν είχε καιρό για παιχνίδια. Η μικρή Θέμις περνούσε τα πρώτα χρόνια της ζωής της σ' ένα καθεστώς ευπρόσδεκτης παραμέλησης και μεγάλωνε πιστεύοντας ότι μπορούσε να γίνει ταί αόρατη όποτε το ήθελε.

Το τριώροφο νεοκλασικό στην οδό Αντιγόνης ήταν της Ελευθερίας. Της το είχε δώσει προίκα η συγχωρεμένη η μητέρα της όταν η Ελευθερία παντρεύτηκε τον Παύλο. Το εξωτερικό του σπιτιού είχε σχεδιαστεί απροφάσιστα έτσι ώστε να εντυπωσιάζει. Είχε ένα μεγάλο μπαλκόνι, περιτέχνους κίονες και μια σειρά από μπαρόκ διακοσμητικά στοιχεία κατά μήκος του γείσου της στέγης. Οι οροφές ήταν φινιρισμένες με γύψινα, μερικά δάπεδα ήταν καλυμμένα με πλακάκια και άλλα με ξύλινο παρκέ. Η μέρα που οι μάστορες μάζεψαν τα εργαλεία τους, μόλις στέ-

γνωσε ο γύψος στις γλυπτές καρυάτιδες που κοσμούσαν τα παράθυρα του επάνω ορόφου, ήταν και η στιγμή που το σπίτι βρέθηκε στο απόγειο της δόξας και του μεγαλείου του. Από εκείνη τη μέρα και μετά ακολούθησε μια μακρά και σταθερή πορεία αποσύνθεσης.

Η ένδεια χρηματικών πόρων για επισκευές σήμαινε ότι τα ραγίσματα στις πέτρες και οι σάπιες σανίδες στα πατώματα αποτελούσαν έναν διαρκή κίνδυνο για όλους τους. Η άλλοτε ευκατάστατη οικογένεια τώρα τα έφερνε βόλτα με δυσκολία. Εβδομήντα χρόνια νωρίτερα, οι πρόγονοι της Θέμιδος από την πλευρά της μητέρας της ήταν μέλη της αναδυόμενης τάξης των εμπόρων, ωστόσο ασύνετες επενδύσεις είχαν ως αποτέλεσμα να τους απομείνει μόνο το σπίτι. Πολλά από τα αντικείμενα που περιείχε, μεταξύ των οποίων ζωγραφικοί πίνακες και ασημικά, είχαν πουληθεί κατά καιρούς και πλέον απέμεναν μόνο λίγα γαλλικά έπιπλα-αντίκες και κάποια χρυσαφικά.

Όταν ήταν παιδί, η Θέμις φανταζόταν ότι όλες οι οικογένειες ζούσαν σε παρόμοιο καθεστώς πάλης με ένα ετοιμόρροπο κτίριο. Σκόνη περνούσε μέσα από ραγισμένα τζάμια στα παράθυρα, φλούδες σοβά ξεκολλούσαν κι έπεφταν πότε πότε από το ταβάνι, και ο δυνατός άνεμος σήκωνε κεραμίδια από τη στέγη και τα έσκαγε με δύναμη στο πεζοδρόμιο. Τον χειμώνα και την άνοιξη τους κρατούσε ξύπνιους το αέναο «τινγκ τινγκ» των βροχοσταλίδων σε καμιά δεκαριά κατσαρόλες και κουβάδες διάσπαρτους μέσα στο σπίτι. Συνδυαστικά ο ήχος τους ήταν σχεδόν σαν μουσική σύνθεση, αλλά ο διαρκώς αυξανόμενος αριθμός τους ήταν ενδεικτικός της σταδιακής ερείπωσης του κτιρίου.

ΑΘΗΝΑ, 1941. Στην κατοχική Ελλάδα, η δεκαπεντάχρονη Θέμις βλέπει την οικογένειά της να ταλανίζεται από βαθιές πολιτικές διαφορές. Και το χάσμα ανάμεσα σ' αυτούς που αγαπά βαθαίνει, όσο η χώρα βυθίζεται στην ανέχεια. Καθώς η δυστυχία μεγαλώνει γύρω της, και φίλοι της χάνονται από τον μεγάλο λιμό, η Θέμις μπαίνει στην Αντίσταση.

Στον Εμφύλιο που ακολουθεί μετά την Απελευθέρωση, η Θέμις θα ενταχθεί στον Δημοκρατικό Στρατό, όπου θα βιώσει τον έρωτα, το μίσος και τον παραλογισμό του αδελφοκτόνου πολέμου. Ύστερα, θα έρθει η εξορία, στη Μακρόνησο και στο Τρίκερι. Μια άλλη κρατούμενη θα σταθεί στο πλευρό της στις κακουχίες, και οι ζωές τους θα δεθούν με τρόπο απρόβλεπτο. Όσπου, κάποια στιγμή, η Θέμις θα πρέπει να διαλέξει ανάμεσα στα πιστεύω της και στη λαχτάρα της να ζήσει...

Χρόνια μετά, καθώς αναστοχάζεται το παρελθόν της, η Θέμις συνειδητοποιεί ότι το προσωπικό και το πολιτικό, η δική της περιπέτεια και η περιπέτεια της πατρίδας της είναι άρρηκτα δεμένα. Κι ότι μπορεί κάποιες πληγές να επουλώνονται, αλλά κάποιες άλλες γίνονται πιο βαθιές στο πέρασμα του χρόνου.

Η Βικτόρια Χίσλοπ υπογράφει ένα νέο συγκλονιστικό μυθιστόρημα, το οποίο διατρέχει τη νεότερη ιστορία της Ελλάδας μέσα από την επική ιστορία μιας συνηθισμένης γυναίκας, που αναγκάστηκε να ζήσει μια ασυνήθιστη ζωή.

Εκδόσεις **ΨΥΧΟΓΙΟΣ**

www.psichogios.gr

ISBN: 978-618-01-3142-0

9 | 786180 | 131420

ΚΩΔ. ΜΗΧΗΣΗΣ: 23015

ΓΙΑ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ ΜΕ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ